

KOKKUVÕTE KERGEJÕUSTIKUVÕISTLUSTE LÄBIVIIMISEST JA KOHTUNIKUTEGEVUSEST 2024 AASTAL

Käesolev kokkuvõte tugineb tehniliste delegaatide aruannetes ja juhtivkohtunike võistlusjärgsetes aruteludes ilmnunud tähelepanekutele.

WA uus võistluste registreerimise kord on esimese kasutusaastaga üsna hästi juurdunud. Enamik võistluste korraldajatest esitas taotlused õigeaegselt ja võistlused võeti WA kalendrisse F-tasemega. Nõutud 70-päevasesest etteteatamisajast peeti üldiselt kinni, kuigi esines ka hilinemisi, millest mõnel juhul õnnestus võistlus tänu WA ametnike vastutulelikkusele ikkagi rahvusvahelisse kalendrisse kanda.

Kahjuks unustati mõnikord, et võistluste registreerimisel tuleb teada anda ka kavas olevad alad ning alade hilisemal lisamisel ei pääse nendel saavutatud tulemused rahvusvahelistesse edetabelitesse. Halva näitena võeti ootamatult lisaalana KEVEK-i ja Tartu Kalevi staadionijooksu VII etapi kavva kõrgushüpe. Kõik võistluse kavas olevad alad peavad toimuma nendel kuupäevadel, millisteks võistlus on kalendrisse kantud. Heitjate seeriavõistluse finaali vasaraheide korraldati kalendris olevast toimumisajast mitu päeva varem. Mõlemal juhul õnnestus kõrgeklassilised võistlustulemused rahvusvahelistesse edetabelitesse saada ainult tänu WA ametnike mõistvale suhtumisele ja koos hoiatusega, et rohkem säärast lahkust ei osutata.

Kõrge rahvusvahelise tasemega võistlusi toimus lõppeval aastal kokku 6, nendest B-tasemega EKJL-i korraldusel rahvusvaheline mitmevõistlus Tallinn 2024 ning SÜKK-i korraldusel Swedbank Tallinna Maraton ja Swedbank Tallinna Poolmaraton. C-tasemega SÜKK-i korraldatud Heino Lipu mälestusvõistlused Jõhvi 2024 ja Pärnu Rannastaadioni Kergejõustikuõhtu. D-tasemega oli Audentese SK korraldatud Heitjate seeriavõistluse II etapi vasaraheitvõistlus. Nendest rahvusvahelisele mitmevõistlusele ning Heino Lipu mälestusvõistlustele ja Pärnu Rannastaadioni kergejõustikuõhtule olid määratud Euroopa Kergejõustikuliidu tehnilised delegaadid, kes ka kohal viibisid. Paraku ei ole nad oma aruandeid esitanud või pole need meie kohtunikekogu juhatusele kättesaadavad olnud.

EKJL-i tehnilised delegaadid olid määratud kõigile EKJL-i korraldatud võistlustele ning jooksuvõistlustele, mille raames toimusid Eesti meistrivõistlused - Tallinna maratonile, Tartu poolmaratonile ja Pärnu 10 km maanteejooksule. Tehnilised delegaadid tegutsesid ka meil toimunud Balti U20 talvistel, U18 suvistel ja murdmaajooksu võistkondlikel meistrivõistlustel ning TÜ ASK poolt korraldatud Martin Kutmani mälestusvõistlustel.

Delegaadid osutasid peakohtunikele vajalikku abi võistluste ettevalmistamisel ja läbiviimisel ning valdavas enamuses esitasid õigeaegselt ka oma aruanded. Meil kujunenud tava kohaselt on tehniline delegaat eelkõige võistluste läbiviimisel peakohtunikku toetav ja abistav isik, mitte kõrvalseisev, kõigi ja kõige suhtes umbusklik, vaatlaja. Seetõttu pole peakohtuniku ja delegaatide vahel teadaolevalt konflikte esinenud, suhted on alati tõised ja sõbralikud. Delegaatide poolt tehtud olulisemad märkused ja ettepanekud on ära toodud allpool.

Võistluste juhendid toimisid hästi. Ühtki arusaamatust või vaidlust juhendite tõlgendamisel teada ei ole.

Eesti U18, U20 ja U23 meistrivõistluste ajal selgus, et meistrivõistluste juhendis pole piisava täpsusega reguleeritud väljaspool arvestust osalevate võistlejate finaali lubamise kord juhul, kui U23 vanuserühmas on vähem, kui 8 võistlejat. Noorte suvistel ja talvistel mitmevõistluste meistrivõistlustel võivad kehtiva juhendi kohaselt väljaspool arvestust osaleda ainult U23 vanuserühma võistlejad, kuid selle vanuserühma meistrid selgitati hoopis täiskasvanute meistrivõistlustel. Seetõttu lubati juhendit eirates väljaspool arvestust osalejad võistleva koos

U20 vanuserühmaga. Nimetatud ebatäpsuste kaotamiseks vajalikud muudatusettepanekud on EKJL-i juhatusele kinnitamiseks esitatud.

Eesti karikavõistluste juhendis puudus täpne eeskiri teatejooksude läbiviimise kohta. Oli arusaamatu, kas klubil on õigus nõuda teatejooksu alguse edasilükkamist, kui osa tema teatevõistkonna liikmetest on veel teistel aladel võistlemas. Probleemi lahenduseks on esitatud juhendimuudatus, mille kohaselt soovitatakse viia teatejooksud karikavõistlustel läbi esimese alana.

Võistlusteks registreerumine ja osalemisest loobumine. Registreerimistähtaegadest peeti üldiselt hästi kinni, kuid osavõtust loobumisest teatamisel tundub niigi minimaalse etteteatamisaja järgimine olevat täiesti tähtsusetu.

Arusaamatu on, miks registreerutakse peaaegu kõigile kavas olevatele aladele ning alles võistluse käigus valitakse, millistel kaasa teha. Sageli on valiku eesmärgiks võimalikult vähese osavõtjate arvuga alade leidmine. Nii juhtub, et mõnest jooksualast loobumisest ei jõuta õigeaegselt teatada ja tuleb starti ettekavatsetult katkestama minna.

Põhjuseta ja tahtlik katkestamine on võistlusmääruste järgi kaasvõistlejaid mitte austav ehk ebasportlik käitumine, millega kaasneb vastav karistus kuni diskvalifitseerimiseni välja. Kahjuks täheldavad tehnilised delegaadid, et paljud juhtivad kohtunikud suhtuvad sellisesse käitumisse täiesti ükskõikselt, mõned isegi soosivalt.

Protestid ja apellatsioonid. Kirjalikke proteste ja apellatsioone ei esitatud.

Suuline protest esitati U14 ja U16 talvistel meistrivõistlustel kaugshüppetulemuse valesti mõõtmise kohta. Tehnilise delegaadi korraldusel anti võistlejale uus katse, mille põhjal otsustati, et tegu oli protokollimisveaga ning esialgne õige tulemus taastati.

Balti U18 võistkondlikel meistrivõistlustel esitas Läti koondis suulise protesti meie võistleja suhtes, kes Läti jooksjast seestpoolt möödus. Videote ülevaatamisel selgus, et möödumisel ei astunud meie jooksja rajaäärisele ning jooksjate vahel kehalist kontakti polnud. Protesti ei rahuldatud.

Mitteametlik küsimus esitati noorte mitmevõistluse meistrivõistlustel Rakveres odaviske väljakukohtuniku tegevuse kohta, kes luges määruste päraseks ilmselgelt sabale maandunud odaga saavutatud tulemuse. Asjale ei antud ametlikku käiku ainult seetõttu, et mitmevõistluse lõppseisule antud odavisketulemus olulist mõju ei avaldanud.

Ajakavad toimisid vähemalt rahuldavalt. Peaaegu kõik vaatlejad tegid märkusi mõnede alade hilinemise kohta ja esitasid ettepanekuid ajakavade muutmiseks. Samas tõdeti, et ettearvamatult osavõtjaskonna puhul on täiesti täpselt toimivate ajakavade koostamine võimatu.

Hästi mõjusid võistluste käigule noorte suviste meistrivõistluste ja mitmevõistluse meistrivõistluste ajakavades tehtud muudatused. Viimasega kaasnes küll väike meistrivõistluste juhendi rikkumine, kuid asi õigustas end ja vastav parandusettepanek on 2025.a. juhendisse esitatud.

Segadusi ja pikka ootamist oli Eesti suvistel karikavõistlustel, kui teatejooksude algus venis terve tunni võrra, sest mõnede teatevõistkondade liikmed olid veel teistel, omakorda venima jäänud aladel, võistlemas.

Ajakavas tekitas hilinemisi eelkõige ootamatult suur võistlejate arv mõnedel aladel, eriti kaugshüppes. Olukorras, kus meil noorte meistrivõistlustel osavõtunorme pole ja keskmine osavõtunumber U14 ja U16 vanuserühma väljakualadel jääb 20-30 kanti, on 60+ kaugshüppajat ilmne anomaalia. Talvel on meil hallides kasutada kaks kaugshüppepaika, suvel staadionitel kahjuks ainult üks. Olukorra lahendaks see, kui klubid ja treenerid loobuksid vajaliku ettevalmistuseta võistlejate Eesti meistrivõistlustele toomisest, sarnaselt teiste aladega, ka kaugshüppes.

Ilmaoludest tingitud seisakuid oli võistluste käigus ainult mõni üksik ja väga lühiajaline. Võistluspaikade ettevalmistamatusest tingitud hilinemistest oli tähelepanuväärseid kaks. M.Kutmani mälestusvõistlustel TÜ Spordihallis viibis kõrgushüppe algus üle 20 minuti, sest halli personal ei suutnud kõrgushüppematti jooksurajale kolida, kuigi selleks oli ajakavas enam, kui piisavalt aega jäetud. Eest karikavõistlustel Kadrioru staadionil oli ette valmistatud ainult üks kaugushüppepaik, seegi kahjuks vastu tuult. Kuna teine maandumiskast oli jalgpalli tarbeks mitme kattega suletud ning kastmata ja läbi kaevamata võttis sinna ümber kolimine lubamatult kaua aega ning järgmise ala algus hilines peaaegu tunni.

Juhtivkohtunikud tulid võistluste läbiviimisega hästi toime. Peakohtunike, peasekretärade ja tehniliste delegaatide koostöö toimus normaalselt. Probleeme tekitas vajalikul arvul heade referiide puudus, seda eriti töö- ja koolipäevadel toimuvatel võistlustel. Seetõttu polnud Eesti noorte meistrivõistlustel võimalik endiselt iga ala juurde referiid määrata ning paljudel võistlustel tuli riskida, määrates referiiks ilmselt liiga väheste kogemustega kohtunikke, kes enamikel juhtudel oma tööga õnneks väga hästi hakkama said.

Probleem on ka endiselt järjest suurema hulga võistluste läbiviimisega seotud tehnika (fotofinišid, valelähteandurid, tuulemõõturid, pakukaamerad, tablood, arvutid jpm) ülespanek, tööshoidmine ja ümberkolimine. Fotofiniši ülespanek on tavaliselt fotofinišikohtunike mure, kuid kõik ülejäänud langeb üheainsa tehnikaspetsialisti õlule, kel sageli tuleb täita veel ka tehnilise delegaadi, peakohtuniku asetäitja või referii kohustusi. Kiiretel hetkedel on aparatuuri ümberpaigutamisel abiks kõik need kohtunikud, kes vähegi saavad ja asja tunnevad. Need on aga enamasti juhtivkohtunikud, kel igaühel on võistlustel täita oma vastusrikas roll. Väga sageli kannatab seeläbi nende põhitöö. Peaaegu sama teksti võib leida ka 2023.a. kokkuvõttest, seega pole aasta jooksul selle mure lahendamisele kahjuks lähemale jõutud.

Üllatav, kuid põhjendatud, on tehniliste delegaatide etteheide juhtivkohtunikele, kes jõuavad võistlustele viimasel minutil. Sageli juhtub, et ala kohtunikebrigaad on täies koosseisus kohal, aga referiid ja vanemkohtunikku veel pole. Viimasel hetkel saabudes jääb brigaad instrueerimata, ei jõuta võistluspaika üle vaadata ning peakohtunikult vajalikke juhiseid saada. **Nõue 1 tund enne võistluste algust kohal olla, kehtib kõigile kohtunikele ja juhtivkohtunikele eelkõige!**

Kohtunikud. Peaaegu kõigil võistlustel oli delegaatide hinnangul kohtunikke sedavõrd piisavalt, et kõik vajalikud brigaadid said väljakul viibimise ajaks nõuetekohaselt komplekteeritud. Oli võistlusi, kus brigaadid vahetasid üksteist välja ja said alade vahel piisavalt puhkeaega, kuid juhtus ka, et peale ühe ala lõppu saadeti kohtunikud mõne teise brigaadi koosseisus kohe väljakule tagasi.

Etteheiteid kohtunike käitumisele ning võistluspaika minekule-tulekule on delegaatidel vähem, kui mullu. Pahandatakse liigsagedase telefonide näppimise, lodevavõitu istumise ja omavahelise jutuajamise peale.

Suurim murekoht on ühtse riietuse puudumine. Kohtunike kaader vahetub igal aastal enam kui veerandi ulatuses, aga ühtse riietuse saime viimati 2021.aastal. Erandiks on siin SÜKK, mis igaks oma võistluseks kohtunikele alati uued T-särgid selga andis.

Mõne tehnilise delegaadi ja ka võistluste korraldaja esindaja silma riivas paljude noorkohtunike lai ja lohvakas riietus, aga see on ilmselt seotud mahajäämusega tänapäeva noortemoe trendidest.

Delegaadid märgivad veel, et sageli ei taha sekretärid tulemust korrata ning kahjuks vanemkohtunikud ja referiid seda alati ka ei nõua. Jõhvis toimunud võistlustel tegi muret keeleprobleem. Kuigi väga paljud Ida-Virumaa noorkohtunikud saavad eesti keeles väga hästi hakkama, on üllatavalt palju neid, kes riigikeeles isegi numbreid ei tea.

Võistlejad ja treenerid käitusid võistluste ajal paremini, kui eelmistel aastatel. Igatahes on sellekohaseid etteheiteid ja märkusi tehniliste delegaatide aruannetes vähem.

Põhimureks on endiselt kogunemiskohta hilinemine või üldse minemata jätmine ja omapäi võistluspaika liikumine. Teemaks on endiselt ka telefonid ja kõrvaklapid. Oluliselt pole asja parandanud ka sagenenud kollaste kaartide andmine eeltoodud rikkumiste eest.

Vähenenud on keelatud tegevused, eelkõige võistlusvahendiga tehtud harjutused, võistluse ja proovikatsete ajal võistluspaigas või selle läheduses. Kahjuks ei reageeri vanemkohtunikud sageli sellele, kui võistluse ajal otse sektori kõrval oda pillutakse. Lätlastega võrreldes oleme meie selles osas muidugi eeskujulikud!

Ikka veel esineb segadusi valede võistlejanumbritega ning sageli ei vaevu kohtunikud, sealhulgas starterid, numbreid kontrollima ja lubavad starti vale numbriga võistlejaid ja isegi võistkondi nagu juhtus teatejooksu meistrivõistlusel.

Endiselt peavad delegaadid aruannetes nimeliselt mainima treenereid, kes ei mõista, et nende koht pole võistluspaigas ja, et teivashüpet on võimalik vaadata ja juhendada ka mujalt, kui maandumismati kõrvalt jalgpallimurult. Ikka ja jälle on treeneritel kombeks väljakukohtunike tööd valjuhäälselt kritiseerida ja neid võistlusvahendi maandumiskoha vales tähistamises süüdistada. Juhtub sedagi, et kohtunikud eksivad, kuid platsiäärne kisamine nende tööd vaevalt paremaks teeb. Õigem oleks oma murega peakohtuniku jutule minna.

Võistlusrajatised ja inventar olid üldiselt hästi ette valmistatud. Tundub, et sektorite mahamärkimine hakkab kõikjal selgeks saama. Suurimate äpardustena panid delegaadid kirja juba ülalpool mainitud kaugushüppepaikade ette valmistamata jätmise Eesti karikavõistlustel Kadrioru staadionil ja saamatuse kõrgushüppepaiga võistlusvalmis seadmisega M.Kutmani mälestusvõistlustel TÜ Spordihallis. Siia tuleb lisada veel töömeeste elektrikäru „parkimine“ jooksurajal Kadrioru staadionil. Muid etteheiteid võistluspaikade ettevalmistuse kohta, sh Kadrioru staadionil, delegaatidel pole.

Kadrioru staadion on koht, kust vajadusel saab laenata suurepärasest seisukorras ja laias valikus võistlusvahendeid. Hea valik võistlusvahendeid on välja panna ka Pärnu Rannastaadionil ja Rakvere staadionil, rahuldav Jõhvi H.Lipu staadionil ja Võru staadionil. Tartu Tamme staadioni varud, eriti odade osas, on lubamatult kasinad ning ka suhteliselt tagasihoidliku tasemega võistluse jaoks tuleb võistlusvahendeid Kadriorust hulgi laenuks paluda. TÜ Spordihallis ei leitud isegi 2 ja 3 kg kuule ja need tuli TV 10 olümpiastardi tarbeks Tallinna KJH-st laenata.

Paljudes kohtades, kus käsitablood on juba mõned aastad kasutuses olnud, hakkavad need väsima ja ei pea numbreid enam „kinni“. Eriti käib see Lasnamäe KJH-i kohta.

Delegaadid avaldavad korduvalt arvamust, et katseaja kellade kasutamine aitaks võistlust kiirendada. Kahjuks on kasutuskõlblikud katseajakellad olemas ainult Kadrioru staadionil, Tallinna KJH-s ja mõned Jõhvi staadionil. Ilmselt tuleb seni juurdunud praktikat muuta. Seni on katseaja kellasid kasutatud ainult rahvusvahelistel võistlustel, aga seda tuleb hakata tegema ka Eesti meistri- ja karikavõistlustel.

Võistluste läbiviimisel tekkis kummaline olukord M.Kutmani mälestusvõistlustel, kui algavast alast osavõtjate efektseks tutvustamiseks saal ootamatult ja täielikult pimendati. Läks hästi, et sel hetkel hoojooksul olevate teivashüppajatega õnnetusi ei juhtunud.

Võrus toimunud Balti U20 võistkondlikel meistrivõistlustel selgus, et selles vanuses võistlejate jaoks jääb Võru spordihalli kõrgushüppe hoovõtuala maandumismattide tavapärase paigutuse korral kitsaks ning edaspidiseks tuleb välja mõelda parem lahendus.

TV 10 olümpiastarti finaali esimesel päeval alustati juba keset võistluspäeva vahetult jooksuraja kõrval paikneval väljakul ettevalmistusi olümpiapäeva tähistamiseks. Võistluse kulgu häiris lava ja telkide püstitamise kaasnemine müra, kuid kui alustati õhtuse kontserdi proovidega, muutus võistluse läbiviimine praktiliselt võimatuks. Täisvõimsusel töötavate kõlarite kõrval polnud valjuhäälnel kõne ka rääkijale endale kuuldav. Seetõttu oli käimasolevate alade, eriti teivashüppe, läbiviimine väga vaevaline. Väidetavalt oli olümpiapäeva ürituste läbiviimine otse

staadioni kõrval EKJL-ga kooskõlastatud. Kahjuks pole õnnestunud teada saada, kes ja mis tingimustel selle kooskõlastuse andis.

Tehniline delegaat täheldas, et Rakveres toimuvatel võistlustel tundub distantsikohtunike ülesanne olevat ainult tōkete liigutamine. Igal juhul 200, 300 ja 400 m jooksude ajal kurvides kohtunikke polnud.

Vōistluste edukaks läbiviimiseks on väga oluline juhtivkohtunike vaheline kiire infovahetus, milleks on meil kasutada raadiosaatjad-vastuvōtjad. Kahjuks ei oska kõik kohtunikud nendega õigesti ümber käia ega veendu peale info edastamist, et see ka adressaadini jõudis. Nii tekkis teatejooksu meistrivōistlustel vigu autasustamisel ja vōistlejate tutvustamisel.

Eesti meistrivōistlustel 10 km maanteejooksus, mis toimusid Pärnu 2 silla jooksu raames, tekkis tehnilisel delegaadil kahtlus, et jooksurada ei vasta täpselt raja passis toodule. Ilmselt tuli seoses Pärnu uue silla ehitusega teha viimasel hetkel pisimuudatusi, mis loodetavasti distantsi pikkusele mõju ei avaldanud.

Uue, 0,5 km pikkuse distantsi kavva vōtmine Eesti murdmaajooksu karikavōistlustel tekitas palju kõhklusid ja vastuvāiteid, kuid osutus kokkuvōttes väga edukaks. Rajale tulid meie paljude alade tipud, kes murdmaa tavadistantsidel osalemist poleks isegi kaalunud.

Koolitus. Käesoleva aasta 1. novembri seisuga on kergejōustikukohtunike koolitus toimunud ja litsentsid uuendatud Ida-Virumaal, Jōgevamaal, Hiiumaal ja Valgamaal, osaliselt Tartumaal Tartu SS Kalev). Litsentseeritud on ka Kose Gümnaasiumi, Läänemaa Gümnaasiumi ja Vōru Gümnaasiumi spordikallakuga klasside õpilased. Novembrikuus toimuvad koolitused ja eksamid Tallinna ja Harjumaa kohtunikele. Ülejäänud maakondades seisab kõik veel ees, sest uuendamata litsentsid kaotavad käesoleva aasta 31. detsembril kehtivuse.

Parimad. Kohtunikekogu juhatus otsustas tunnistada Aasta kohtunikuks 2024 Elisa Annamaa (Pärnumaa) ja Aasta noorkohtunikuks 2024 Sesse Vali (Harjumaa).

Tehnilised delegaadid ja juhtivkohtunikud märkisid vōistluste tublimatena järgmisi kohtunikke: Elisa Annamaa (Pärnumaa), Rico Blok (Harjumaa), Tristjan Jaanson (Harjumaa), Iiris Jōgi (Harjumaa), Kāroliina Kask (Tartumaa), Mathilda Kerde (Harjumaa), Oliver Lankei (Läänemaa), Tauri Lusti (Harjumaa), Savva Novikov (Ida-Virumaa), Emili Nurk (Harjumaa), Grettel Oeselg (Harjumaa), Katrin Polli (Harjumaa), Lauri Puolokkainen (Harjumaa), Anstassija Žitkova (Ida-Virumaa), Sesse Vali (Harjumaa).

Kokkuvōtte koostas: Peeter Randaru

